Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Is-suq intern għas-servizzi — ħtiġijiet fir-rigward tas-suq tax-xogħol u l-ħarsien tal-konsumaturi"

(2007/C 175/05)

Nhar id-29 ta' Settembru 2005 l-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda, b'konformità ma' l-Artikolu 29(2) tar-Regoli ta' Proċedura, li jħejji opinjoni fuq proprja dwar: *Is-suq intern għas-servizzi — ħtiġijiet fir-rigward tas-suq tax-xogħol u l-ħarsien tal-konsumaturi.*

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar it-3 ta' Mejju 2007. *Ir-Rapporteur* kienet is-Sinjura Alleweldt.

Matul l-436 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fit-30 u l-31 ta' Mejju 2007 (seduta tat-30 ta' Mejju), il-Kumitat adotta din l-opinjoni b' 110 vot favur, 2 voti kontra u 2 astenzjonijiet.

1. Objettiv

1.1 Id-direttiva dwar is-servizzi fis-suq intern ([1]) għandha — fil-qafas ta' l-Istrateġija ta' Lisbona — tippromovi l-kompettitività, it-tkabbir u l-impjieg. Fl-istess ħin, din iġġenerat dibattitu intensiv dwar kif jista' jkun organizzat il-provvediment ħieles ta' servizzi. Kien u għad hemm nuqqas ta' qbil dwar l-effetti ta' dan fuq is-swieq nazzjonali tax-xogħol, il-kondizzjonijiet soċjali u l-ħtiġijiet marbutin mal-ħarsien tal-konsumatur. Fl-opinjoni tiegħu ta' Frar 2005 ([2]), il-KESE ta risposta dettaljata għall-proposta tal-Kummissjoni. Għalhekk, il-kwistjoni hawn m'hijiex id-dokument legali fih innifsu iżda pjuttost l-effetti fuq l-impjieg u l-interessi tal-konsumaturi li huma mistennija jekk din il-proposta dwar is-suq intern għas-servizzi tiġi implimentata.

1.2 Il-provvediment ħieles ta' servizzi huwa wieħed mill-erba' libertajiet tas-suq intern fi ħdan it-Trattat ta' l-UE u ilu li sar realtà politika. L-istrateġija tal-Kummissjoni, imfissra fid-direttiva Ewropea dwar is-servizzi, tfittex li teqred kull barriera li tista' tfixkel il-provvediment tas-servizzi. F'ċertu sens dan ma jinvolvix direttament lis-suq intern jew il-ħarsien tal-konsumatur. Madankollu, billi l-provvediment ħieles tas-servizzi għandu jiġi implimentat fuq skala dejjem ikbar, id-differenzi bejn id-diversi sistemi nazzjonali ser jispikkaw iktar u jkollhom impatt ikbar. Fl-istess ħin, hawn relattivament ftit regolamenti fuq il-livell Ewropew li jħarsu l-interessi tal-ħaddiema u l-konsumaturi. F'dawn l-oqsma jippredominaw b'mod konsiderevoli l-kondizzjonijiet legali, soċjali u tax-xogħol nazzjonali, li ta' spiss ivarjaw minn pajjiż għall-ieħor. Barra minn hekk, id-direttiva dwar is-servizzi tiddefinixxi wkoll il-validità parallela jew separata ta' ċerti miżuri nazzjonali tal-pajjiż ta' oriġini u l-pajjiż fejn qiegħed jiġi pprovdut is-servizz. L-impatt ta' dan huwa mistenni li jiċċara fil-futur.

1.3 L-istabbiltà soċjali u l-kunfidenza tal-konsumatur jiffurmaw parti importanti mill-integrazzjoni Ewropea u huma wkoll kondizzjoni għas-suċċess tas-suq intern għas-servizzi. Nuqqas kbir fid-dibattitu rigward id-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi huwa li ma sarux studji sinifikanti ta' l-effetti fuq il-kondizzjonijiet soċjali u tax-xogħol kif ukoll fuq l-interessi tal-konsumatur fuq il-livell nazzjonali. In-nuqqas ta' bażi statistika għall-kwantifikazzjoni tal-provvediment ta' servizzi u l-istabbiliment ta' kumpaniji transkonfinali kien wieħed mis-suġġetti ta' kritika tal-KESE. ([3]) Ma teżistix data affidabbli dwar il-bidliet strutturali mistennija fis-swieq tax-xogħol fl-Istati Membri. Minn banda għandna numru żgħir ta' evalwazzjonijiet ta' impatt ta' natura ġenerali ħafna u mill-banda l-oħra għandna każijiet speċifiċi li ta' spiss ikunu illegali jew semi-legali. It-tnejn li huma ma jservux għal evalwazzjoni ta' impatt oġġettiva.

1.4 Il-ħolqien tas-suq intern għas-servizzi jifforma parti importanti mill-Istrateġija ta' Lisbona. It-tkabbir potenzjali ta' dan is-settur jista' jkun ta' stimolu kbir għaż-żieda fl-impjiegi. Iż-żieda fil-kompetizzjoni li ġabet magħha l-liberalizzazzjoni tas-suq tas-servizzi ser ikollha impatt pożittiv peress li ser twassal għal firxa ta' servizzi ikbar u fi tnaqqis tal-prezzijiet. Minħabba f'hekk huwa neċessarju li l-ħarsien soċjali tal-ħaddiema jittejjeb kontinwament u li jiġi pprovdut ħarsien tal-konsumatur korrispondenti. Dan jgħodd ukoll għall-istandards attwali ta' kwalità u sigurtà fl-Istati Membri, inkluż il-ħarsien ta' l-ambjent. L-impatt fuq l-impjiegi ser ikun differenti skond is-setturi individwali u l-Istati Membri. F'dan il-kuntest, l-impatt fuq l-intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju (SMEs) huwa fattur kruċjali.

1.5 L-objettiv ta' din l-opinjoni fuq inizjattiva proprja huwa li juri l-effetti ta' l-istrateġija attwali għas-suq intern tas-servizzi fuq is-swieq u l-kondizzjonijiet tax-xogħol u l-ħarsien tal-konsumatur, u li b'hekk ikun ta' użu għall-entitajiet ikkonċernati kif ukoll għall-istituzzjonijiet Ewropej. Dawn l-aspetti ma ngħatawx prijorità fl-aħħar żewġ seduti tal-KESE dwar is-suq intern għas-servizzi. ([4])

([1]) Direttiva 2006/123/EG tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-12 ta' Diċembru 2006 dwar is-servizzi fis-suq intern.

([2]) CESE 137/2005, punt l. ĠU C 221 tat-8 ta' Settembru 2005.

([3]) Ara CESE 137/2005, Punt 3.2., par. 1. ĠU C 221 tat-8 ta' Settembru 2005.

([4]) Fid-19 ta' Settembru 2001 il-KESE żamm seduta dwar l-istrateġija għas-suq intern tas-servizzi. F'seduta oħra fl-24 ta' Mejju 2004, fil-qafas ta' l-opinjoni dwar id-Direttiva ta' l-UE dwar is-Servizzi, indirizza sitt kwistjonijiet ewlenin, fost oħrajn ir-responsabbiltà professjonali, il-"*one-stop shop*" u metodi statistiċi.

1.5.1 Il-"provvediment ħieles ta' servizzi", li skond il-leġislazzjoni Ewropea jinkludi kull transazzjoni bejn żewġ atturi ekonomiċi li jinsabu f'żewġ pajjiżi differenti ta' l-UE ([5]), jiġbor fih tliet gruppi tematiċi:

— Tagħrif dwar l-effetti kwantitattivi fuq l-impjieg u bidliet li jolqtu lil setturi u pajjiżi u li huma mistennjia bħala riżultat ta' l-għoti ta' kuntratti 'l barra u tar-rilokazzjoni jew importazzjoni ta' servizzi speċifiċi;

— Sfidi ġodda fir-rigward ta' kondizzjonijiet tax-xogħol li jinħolqu minħabba li l-mobilità tal-ħaddiema ppustjati għandha tikber malajr fil-kuntest tat-tkabbir ta' l-iskambju tas-servizzi transkonfinali;

— L-interessi tal-konsumatur u l-integrazzjoni ta' dawn fl-istrateġija għas-suq intern tas-servizzi;

— Ir-rwol importanti ta' l-intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju (SMEs) bħala l-fornituri ewlenin ta' l-impjieg.

1.6 L-opinjoni għandha titqies bħala bidu u fl-istess ħin bħala kontribuzzjoni għar-rapport finali tal-Kummissjoni Ewropea dwar is-sorveljanza tas-suq intern ([6]) u għan-negozjati ta' l-IMAC ([7]). L-opinjoni hija bbażata fuq it-tagħrif disponibbli u fuq l-esperjenzi prattiċi u l-previżjonijiet ta' l-esperti u entitajiet ikkonċernati. Dan it-tagħrif inġabar waqt seduta li nżammet f'April 2006 fi Vjenna u permezz ta' kwestjonarju li tqassam fil-ħarifa ta' l-istess sena lil kważi 6,000 espert mis-settur ta' l-ekonomija, it-*trade unions* u diversi gruppi ta' interess, kif ukoll mid-dinja ta' l-akkademiċi u d-dipartimenti tal-gvern, li kollha f'daqqa pprovdew iktar minn 150 tweġiba. L-opinjoni m'hijiex maħsuba bħala studju xjentifiku u lanqas ma tista' tieħu post tali studju. L-għan tagħha huwa li tipprovdi punti ta' referenza għal problemi u żviluppi futuri li għandhom jiġu eżaminati iktar bir-reqqa fuq perijodu fit-tul mill-Osservatorju tas-Suq Uniku (SMO) tal-KESE, u li fl-istess ħin tgħin lill-istituzzjonijiet ta' l-UE u oħrajn fit-tfassil tad-deċiżjonijiet politiċi u ta' l-istudji analitiċi tagħhom.

2. **Id-dinamika ta' l-ekonomija tas-servizzi fl-UE**

2.1 Il-Kummissjoni Ewropea ssostni li l-istrateġija tagħha għas-suq intern ġiet imqanqla mill-iżvilupp dgħajjef ta' l-iskambju transkonfinali tas-servizzi fl-UE. Suq intern dinamiku huwa mistenni li jsawwar tendenzi pożittivi għall-impjieg u effetti pożittivi għall-konsumaturi u l-kumpaniji. Konkretament, kif tista' tiġi spjegata din id-dinamika?

2.2 Problema li għad trid tiġi solvuta hija dik ta' kif jista' jsir studju statistiku ta' l-ekonomija tas-servizzi transkonfinali. S'issa l-EuroStat u l-entitajiet inkarigati mill-istatiktika fuq il-livell nazzjonali għadhom qed jużaw l-hekk imsejħa sistema ta' statistiċi taċ-ċirkolazzjoni tal-ħlasijiet, fi kliem ieħor l-esportazzjoni jew l-importazzjoni ta' servizzi ssir biss jekk din twassal għal transazzjoni ta' ħlas transkonfinali. Filwaqt li fl-ekonomija tas-servizzi teżisti kooperazzjoni kbira kif ukoll skambju tajjeb ta' tagħrif u esperjenzi, isiru ħafna transazzjonijiet ta' ikklerjar bejn partijiet individwali ta' kumpaniji, imsieħba ta' netwerks jew anke bejn entitajiet ekonomiċi indipendenti fil-pajjiżi rispettivi tagħhom li jinsabu biss f'rabta ta' kooperazzjoni fuq perijodu twil. Fi strutturi ta' netwerk bħal dawn, l-imsieħba rispettivi jikkalkulaw it-trasferiment ta' tagħrif, ħin u servizzi fil-pajjiż ta' oriġini tagħhom bħala servizz li pprovdew lill-klijent li madankollu ma jiġġenera l-ebda transazzjoni ta' ħlas traskonfinali.

2.3 Minħabba f'hekk, fl-opinjoni tal-KESE, l-ekonomija tas-servizzi tinvolvi volum ta' skambju konsiderevolment ikbar u għandha impatt ikbar fuq is-suq intern minn dak li jissuġġerixxu l-istatistiċi. Għalhekk, il-KESE jemmen bis-sħiħ li l-Unjoni Ewropea għandha twettaq servej xjentifiku bażiku sabiex tiddetermina kif il-frieghi individwali ta' l-ekonomija tas-servizzi fl-Istati Membri Ewropej jorganizzaw il-kooperazzjoni tagħhom ma' kumpaniji f'pajjiżi oħra. Fuq il-bażi ta' dan is-servej u azzjonijiet futuri għandha tinħoloq viżjoni affidabbli tad-daqs reali tas-suq tas-servizzi fl-Unjoni Ewropea. Din l-inizjattiva għandha tirċievi l-appoġġ ta' l-esperti Ewropej ta' l-istatistika li għandhom jippreparaw indiċi ta' prezzijiet għas-servizzi kollha fil-pajjiżi kollha ta' l-Unjoni.

2.4 Għall-eżempju: fuq il-bażi ta' l-informazzjoni attwalment disponibbli, il-Kummissjoni tikkalkula li s-settur tas-servizzi jifforma 56 % tal-PGD ta' l-UE u 70 % ta' l-impjieg globali, iżda 20 % biss tal-kummerċ fl-UE. Meta nqabblu dawn iċ-ċifri ma' dawk ta' l-Istati Uniti naraw li l-iżvilupp tal-produttività fl-ekonomija tas-servizzi ta' l-UE huwa ħafna iktar baxx. ([8])

2.5 Din id-dgħjufija ma tinħassx fuq is-suq dinji, fejn l-UE tidher li hija l-ikbar qawwa fil-kummerċ tas-servizzi b'tendenzi ta' tkabbir konsiderevoli. Fl-2003 is-sehem ta' l-UE fis-suq globali tas-servizzi kien ta' 26 % filwaqt li dak ta' l-Istati Uniti bilkemm kien jaqbeż l-20 %. Minkejja d-dinamika kbira tagħhom, l-imsieħba kummerċjali emerġenti, l-Indja u ċ-Ċina, flimkien ma jirrappreżentawx iktar minn 5 % ta' dan is-suq. Bejn l-1997 u l-2003 is-sehem ta' l-UE għola b'1.8 %. Dan ukoll kien l-ikbar tkabbir irreġistrat fost l-imsieħba kollha.

2.6 Id-dgħjufija tolqot lill-kummerċ fl-UE b'mod partikulari. Iżda għal darb'oħra ċ-ċifri jqarrqu. Bejn l-2000 u l-2003 l-kummerċ tas-servizzi intra-komunitarji kiber b'10.8 %; dak ta' l-imsieħba barra l-UE b'6.4 % biss. Id-dinamika fis-suq intern b'hekk kienet relattivament kbira, speċjalment meta wieħed iqis li fl-2003 l-ekonomija kienet qiegħda tbati. Barra minn hekk, kien hemm tnaqqis fil-prezz tas-servizzi.

([5]) Skond l-Artikolu 50 KE, servizz huwa kull attività indipendenti ekonomika fejn hemm azzjoni magħmula għar-remunerazzjoni.
([6]) Dan ir-rapport huwa mistenni li jsir matul il-Presidenza Portugiża tal-Kunsill.
([7]) Internal Market Advisory Committee.

([8]) Dawn iċ-ċifri u dawk li ġejjin huma meħudin mill-punti 3.5 u 3.6: Kummissjoni Ewropea 2004 u 2005.

2.7 Il-KESE jsejjaħ lill-Kummissjoni sabiex twettaq evalwazzjoni ta' impatt iktar dettaljata ta' żvilupp addizzjonali tas-suq intern għas-servizzi. Analiżi tat-tip SWOT (*Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*) tista' tkun utli f'dan il-kuntest.

3. L-effetti fuq l-impjieg ta' titjib fl-effiċjenza tas-suq intern għas-servizzi

3.1 L-istimi dwar l-effetti fuq l-impjieg huma marbutin mal-previżjonijiet għat-tkabbir. Waħda mill-ewwel analiżi ta' l-effetti tad-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi saret mill-*Bureau for Economic Policy Analysis* [9] Olandiż f'Ottubru ta' l-2004. Din timxi mas-suppożizzjoni ta' l-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni Ekonomika u l-Iżvilupp (OECD) li inqas ma jkun hemm regolamentazzjoni iktar ikun hemm tkabbir u xogħol. Huwa interessanti li dan l-istudju jasal għall-konklużjoni li m'humiex ir-regolamenti fihom innifishom li jistgħu jkunu ta' ostakolu, iżda l-karattru eteroġenu tar-regolamenti. Skond l-awturi ta' l-analiżi, id-direttiva dwar is-servizzi tista' tikkontribwixxi sabiex il-kummerċ jiżdied bi 15 % sa 30 % u sabiex is-sehem ta' l-investiment barrani dirett fis-settur kummerċjali jikber b'20 % sa 35 %.

3.2 Fir-rebbiegħa ta' l-2005 l-organizzazzjoni Copenhagen Economics ġiet inkarigata mill-Kummissjoni sabiex twettaq studju [10] konkret dwar l-effetti fuq l-impjieg. Skond dan l-istudju, żieda fil-konsum ta' 0.6 % tal-PGD ta' l-UE għandu joħloq madwar 600,000 postijiet tax-xogħol fil-25 Stat Membru. Il-produttività wkoll hija mistennija li tikber u s-salarji għandhom jiżdiedu b'medja ta' 0.4 %.

3.3 Il-konklużjonijiet ta' l-istudju ta' Copenhagen kienu l-oġġett ta' kontroversja, speċjalment minħabba l-fatt li huma bbażati fuq argumentazzjoni min-naħa ta' l-offerta u jiffokaw unikament fuq it-tkabbir fid-domanda u t-tbaxxija fil-prezzijiet li jirriżultaw mit-tneħħija tar-regolamenti kollha. L-istudju ma jikkunsidra l-ebda fatturi li jfixklu ż-żieda fid-domanda, per eżempju it-tnaqqis fil-kapaċità ta' akkwist jew bidliet fl-immaġni tal-konsumaturi. L-għażla tas-setturi kienet kontroversjali wkoll. Stimi oħra ta' l-effetti fuq l-impjieg m'humiex disponibbli jew inkella huma bbażati fuq l-istudju ta' Copenhagen, u b'hekk iwasslu għall-istess konklużjonijiet. [11] Sabiex tittejjeb l-effiċjenza tas-suq intern għas-servizzi huwa neċessarju li tingħata attenzjoni ikbar lill-influwenza tar-riċerka u l-innovazzjoni, iż-żieda fil-kwalifiki u l-introduzzjoni ta' teknoloġiji ta' komunikazzjoni.

3.4 Ovvjament, żieda ta' 600,000 impjieg hija ħaġa pożittiva, iżda kkumparata ma' l-istennijiet għoljin li kien hemm, tidher kemmxejn dgħajfa. [12] Aspett ħafna iktar importanti, madankollu, huwa li din iż-żieda jista' jkollha effetti differenti ħafna skond is-setturi, il-pajjiżi u d-diversi gruppi ta' ħaddiema involuti. S'issa l-ebda riżultati m'huma disponibbli. Bl-għajuna ta' l-Osservatorju tas-Suq Uniku (SMO) u bis-saħħa ta' din l-inizjattiva, il-KESE jixtieq joħloq stampa ċara ta' dawn it-tibdiliet strutturali li qegħdin jolqtu lis-suq tax-xogħol.

3.5 Il-kwestjonarju tal-KESE juri li hemm interess kbir għal dawn il-kwistjonijiet. 90 % tal-parteċipanti kkunsidraw li hawn nuqqas ta' informazzjoni dwar l-effetti fuq l-impjieg fis-suq intern għas-servizzi. Il-mistoqsijiet tagħna kkonċentraw qabel kollox fuq is-setturi li huma l-iktar milquta miż-żieda jew it-tnaqqis ta' impjiegi. 60 % antiċipaw effetti pożittivi fuq l-impjieg jew għal setturi speċifiċi. L-iktar li ssemmew kienu s-servizzi ta' l-intrapriża u l-parir legali. Oħrajn jinkludu: il-kummerċ, l-artiġjanat/l-SMEs, it-trasport, is-servizzi tas-saħħa, l-agrikultura u l-forestrija, is-servizzi industrijali, l-edukazzjoni, it-turiżmu, is-servizzi personalizzati u l-ġestjoni tal-bini u l-proprjetà. 44 % wieġbu li jipprevedu iktar telf ta' impjiegi. L-industrija ssemmiet bħala l-iktar settur tellief. Warajha ġew: is-servizzi pubbliċi, il-ġestjoni tal-bini u l-proprjetà, l-agrikultura u l-forestrija, is-servizzi rrelatati ma' l-intrapriża, l-industrija ta' l-ikel u prodotti bħat-te, l-kafé, l-alkohol u t-tabakk, is-servizzi personalizzati, il-kummerċ/bejgħ, it-turiżmu u l-industrija tat-tessuti.

3.6 Il-mistoqsija dwar l-użu ta' dan il-proċess irriżultat fl-espressjoni ta' viżjonijiet opposti. Huwa mistenni li l-adattament għas-suq huwa fattur kruċjali u li dawk li ma jirnexxilhomx jadattaw ruħhom għall-kondizzjonijiet il-ġodda tal-liberalizzazzjoni u tas-suq transkonfinali joħorġu telliefa żgur. Ix-xogħol bil-kwalifiki ser joffri opportunitajiet itjeb mix-xogħol mingħajr kwalifiki; ħaddiema żgħażagħ, speċjalizzati u flessibbli għandhom ċans itjeb mill-ħaddiema iktar imdaħħla fl-età u inqas flessibbli. L-impjiegi bi standards soċjali għoljin huma t-telliefa kontra l-impjiegi mingħajr ħarsien soċjali u l-persuni li jaħdmu għal rashom, li fil-ġejjieni aktarx jiksbu rwol ikbar. Bl-istess mod, il-kwalità hija mistennija li tirbaħ kontra l-prezz, u l-istandards ta' l-aċċessibilità għall-impjieg u pajjiżi bi ħlasijiet soċjali għoljin ser imorru tajjeb ukoll. L-Istati Membri l-ġodda ser jibbenifikaw l-iktar mentri l-Istati Membri l-qodma se jgawdu l-inqas. Fornituri lokali u żgħar ser jaqgħu taħt il-pressjoni ta' kumpaniji internazzjonali. Is-sitwazzjoni fir-rigward tal-konsumatur m'hijiex ċara.

3.7 Il-kwistjoni tal-ġejjieni ta' l-SMEs kienet problematika: fiha nnifisha żieda fl-iskambju transkonfinali ta' servizzi twassal għal żieda fix-xogħol jew għal pressjoni fuq il-prezzijiet u l-kompetittività li tagħsar lill-SMEs u tirriżulta fi tnaqqis fl-impjieg? Maġġoranza ta' żewġ terzi (66 %) kienu pożittivi fir-rigward ta' l-impjieg. Iżda 55 % wieġbu li jaħsbu li ċerti kumpaniji ser jiġu mbuttati 'l barra mis-suq. Fil-fehma tal-maġġoranza (69 %) tal-parteċipanti, il-liberalizzazzjoni tas-suq intern għas-servizzi

(9) *The Free Movement of Services within the EU*, Kox et al, CPB report 69, Ottubru 2004.

(10) *Economic Assessment of the Barriers to the Internal Market for Services*, Copenhagen Economics, Jannar 2005.

(11) Eżempju ta' dan huwa l-istudju tal-Ministeru Awstrijakk ta' l-Ekonomija u x-Xogħol: "Ħarsa fil-fond lejn l-Istrateġija ta' Lisbona: Studji dwar il-Produttività, is-Servizzi u t-Teknoloġija", Vjenna 2006.

(12) Kritiċi affidabbli jsostnu li anke din l-istima mhix realistika.

m'għandhiex impatt dirett fuq l-iżvilupp ta' l-SMEs; dan l-iżvilupp jiddependi iktar minn fatturi oħra. Fi kliem ieħor: ippredominaw l-aspettattivi pożittivi, anke jekk b'mod ġenerali kienu pjuttost modesti. Il-fatturi kruċjali tas-suċċess jew tas-sopravivenza, skond il-parteċipanti, huma l-kwalifiki tal-ħaddiema, il-kapaċità ta' l-innovazzjoni u l-kwalità tas-servizz offrut. Jemmnu wkoll li ser tikber il-pressjoni fuq jew id-domanda għal armonizzazzjoni addizzjonali (kwalifiki fl-edukazzjoni jew fit-taħriġ, ħtiġijiet fl-ambitu tal-ġestjoni, il-prezzijiet u s-salarji, l-kontribuzzjonijiet ta' għajnuna soċjali, it-taxxi korporattivi u l-konformità ma' l-istandards fuq il-livell Ewropew u internazzjonali). Jistennew tbaxxija fl-istandards ta' l-għajnuna soċjali, tal-ħarsien tal-konsumatur u ta' l-ambjent. Jibżgħu li ser jibqgħu ukoll fuq l-ixkaffa l-ispeċjalitajiet lokali u kulturali, hekk kif il-kumpaniji l-kbar jiddominaw is-suq.

3.8 Għad-domanda dwar jekk dawk li jaħdmu għal rashom ser ikollhom iktar opportunità li jaħdmu b'mod transkonfinali, 84 % wieġbu Iva.

4. **Sfidi ġodda għall-kondizzjonijiet u t-termini ta' l-impjieg**

4.1 Is-servizzi transkonfinali huma kważi dejjem marbutin mal-mobilità tal-ħaddiema. Billi s'issa l-armonizzazzjoni tal-kondizzjonijiet tax-xogħol fuq il-livell Ewropew għadha baxxa, insibu dispożizzjonijiet soċjali differenti f'suq tax-xogħol nazzjonali jew ġewwa kumpanija. Id-direttiva ta' l-UE dwar il-ħaddiema ppustjati introduċiet biss numru minimu ta' miżuri mmirati lejn it-trattament ugwali tal-ħaddiema ppustjati u l-ħaddiema lokali. Barra minn hekk, kwistjonijiet marbutin mal-liġi tax-xogħol u soċjali ġew esklużi mid-direttiva ta' l-UE. Iżda suq transkonfinali tas-servizzi ikbar mhux ser jibqa' mingħajr impatt. Minkejja d-direttiva dwar il-ħaddiema ppustjati, għad hemm numru ta' regoli ta' ftehim kollettiv li ma ġewx armonizzati. L-eżenzjoni tal-liġi tax-xogħol mid-direttiva ta' l-UE tfisser li ma nħoloq l-ebda prinċipju "tal-post tax-xogħol" għall-ħaddiema; il-formulazzjonijiet legali kienu oġġett ta' kontroversja u mhux dejjem kienu meqjusa bħala ċari. L-affarijiet għandhom isiru iktar ċari bit-traspożizzjoni għal-liġi nazzjonali. Jekk is-suq intern tas-servizzi jiġi żviluppat kif inhu xieraq, iż-żieda fil-frekwenza u aktarx fit-tul ta' l-ippustjar ser issawwar kwalità ġdida.

4.2 Madankollu, dan m'huwiex il-lok fejn għandu jsir id-dibattitu dwar it-traspożizzjoni tad-direttiva finali. Il-mistoqsija ewlenija hija pjuttost din: x'ser ikunu l-problemi l-ġodda u kif ser jiġu solvuti l-problemi attwali meta fil-futur, fil-kuntest tal-provvediment tas-servizzi, ħaddiema minn iktar minn Stat Membru wieħed ser ikunu qegħdin jaħdmu — iktar ta' spiss u forsi għal perijodi itwal — fl-istess post filwaqt li jkunu soġġetti għal kondizzjonijiet parzjalment differenti? Tali sitwazzjoni, madankollu, kapaċi ġġib magħha opportunitajiet ġodda jekk wieħed jikkunsidra l-previżjoni ta' l-istudju ta' Copenhagen fir-rigward taż-żieda fis-salarji. Huwa importanti li nispeċifikaw li l-punt hawn m'huwiex li l-partijiet involuti fis-suq u dawk responsabbli mid-deċiżjonijiet politiċi huma favur id-*dumping* soċjali, iżda pjuttost li nispjegaw biċ-ċar dak li qiegħed jiġri fil-prattika.

4.3 82 % wieġbu li ż-żieda fis-servizzi transkonfinali, u b'hekk fl-attività tal-ħaddiema ppustjati f'pajjiż ieħor, ser iġġib magħha bidla fil-kondizzjonijiet tax-xogħol ta' pajjiżhom. 20 % jantiċipaw li l-kondizzjonijiet tax-xogħol ser jitjiebu, kontra 17 % li jipprevedu li dawn ser imorru lura. 7 % biss jemmnu li ser tikber is-sigurtà ta' l-impjieg. 56 % antiċipaw li ser ikun hemm żieda fix-xogħol flessibbli u temporanju.

4.4 Il-kwistjoni tal-flessibilità reġgħet feġġet fir-risposti għall-mistoqsijiet miftuħin li ġew wara. Ħafna parteċipanti qalu li jistennew tnaqqis fil-forza tax-xogħol stabbli b'risq ix-xogħol part-time, ix-xogħol ta' kuntratt u l-persuni li jsostnu li qegħdin jaħdmu għal rashom mentri fil-verità m'humiex attivi. Issemmew ukoll xi stennijiet pożittivi: korsijiet tal-lingwa, prospettivi ġodda u inċentivi pożittivi għall-iżvilupp ta' ħiliet ġodda, salarji ogħla u iktar offerti ta' impjieg. Madankollu, il-biżgħat ippredominaw: kompetizzjoni ikbar, kondizzjonijiet tax-xogħol inqas tajbin, ħinijiet tax-xogħol itwal u iktar flessibbli kif ukoll żieda fil-kunflitti soċjali u l-prassi illegali u salarji iktar baxxi. Is-sistema soċjali ser tħabbat wiċċha ma' problemi ġodda. Ħaddiema b'mobilità iktar ristretta, speċjalment in-nisa, ser isibu diffikultà ikbar fil-ġejjieni u l-istrutturi familjali ser ibatu b'konsegwenza taż-żieda fil-mobilità. Għall-mistoqsija dwar l-impatt tal-liberalizzazzjoni futura tas-suq intern għas-servizzi fuq l-iżvilupp tas-salarji, 50 % wieġbu li ser jitbaxxew is-salarji, 43 % pprevedew żieda u 7 % stqarrew li jaħsbu li mhu ser ikun hemm l-ebda effett jew enfasizzaw li jiddependi mis-settur.

4.5 Id-direttiva dwar l-ippustjar tal-ħaddiema hija biżżejjed sabiex jiġu mħarsa d-drittijiet soċjali tal-ħaddiem? 48 % wieġbu Iva, 52 % Le. Jekk il-miżuri l-ġodda huma meħtieġa, il-biċċa l-kbira tal-parteċipanti jiffavorixxu approċċ fuq il-livell Ewropew (65 %), terz jemmnu li l-problemi għandhom jiġu indirizzati fuq il-livell nazzjonali u 2 % jaħsbu li kemm miżuri Ewropej kif ukoll miżuri nazzjonali huma neċessarji. It-tweġibiet għall-mistoqisja miftuħa dwar liema problemi għandhom jingħataw prijorità jistgħu jiġu miġburin b'dan il-mod: in-nuqqas ta' armonizzazzjoni soċjali (inkluża l-aċċessibilità għat-taħriġ u s-snajja') u n-nuqqas ta' trattament ugwali li jirriżulta minn dan kienu l-iktar tweġibiet komuni. Għalhekk, uħud talbu li l-iskop tad-direttiva dwar l-ippustjar jitwessa' fir-rigward tas-setturi kkonċernati u tal-kontenut. L-applikazzjoni mhux adegwata tar-regoli ta' l-ippustjar, l-inċertezza legali, ż-żieda fil-prassi illegali u n-nuqqas ta' kontroll u prosekuzzjoni ssemmew ukoll. Fost il-kwistjonijiet l-oħra li tressqu nsibu problemi fl-oqsma tas-sigurtà u tal-ħarsien tas-saħħa fuq ix-xogħol, is-sistema ta' sigurtà soċjali u l-ġlieda kontra d-dikjarazzjonijiet foloz ta' min jaħdem għal rasu. Ġew ikkritikati l-burokrazija żejda u ostakoli oħra fuq il-livell nazzjonali kif ukoll it-tendenza lejn l-iżolazzjoni nazzjonali. Il-parteċipanti jemmnu wkoll li ser jikbru d-diffikultajiet jekk ma tingħatax biżżejjed attenzjoni lid-differenzi lingwistiċi u kulturali.

4.6 X'effetti ser iġarrbu l-kumpaniji jekk f'ċerti każijiet, fil-qafas ta' kuntratti ta' servizzi, ħaddiema barranin jitħaddmu taħt kondizzjonijiet nazzjonali differenti? 6 % ma raw l-ebda effetti partikulari u 23 % wieġbu li għadu kmieni wisq għal risposta. 24 % jipprevedu li d-differenzi fil-kondizzjonijiet tax-xogħol ser jikbru, 34 % jemmnu li ser jinbtu diffikultajiet ġodda fiż-żamma tad-dispożizzjonijiet soċjali u tax-xogħol u 13 % jaħsbu li fuq il-livell nazzjonali d-dritt tal-ħaddiema li jieħdu sehem fid-deċiżjonijiet tal-kumpanija ma jkoprix il-ħaddiema ppustjati. It-tweġiba miftuħa ta' din il-mistoqsija xerrdet id-dawl fuq xi aspetti ġodda. Problemi ġodda fir-rigward tas-salarji u tal-fibra soċjali ser jinħolqu minħabba d-differenzi fil-ħlas għall-istess xogħol jew minħabba t-tnaqqis ta' l-għajnuna soċjali volontarja tal-kumpaniji. Issemmiet ukoll l-aspettattiva li użu ikbar tal-"prassi tajba" huwa opportunità tajba sabiex jittejbu l-kondizzjonijiet u l-kwalità tax-xogħol. F'dan is-sens, hemm bżonn ta' "intelliġenza ikbar" fid-djalogu soċjali fuq il-livell tal-kumpanija. Ostakoli fil-komunikazzjoni jistgħu joħolqu problemi għall-kwalità tax-xogħol u l-ħidma f'tim u b'hekk iwasslu għal nuqqas ta' solidarjetà bejn il-ħaddiema. F'ċerti każijiet in-nuqqas ta' komunikazzjoni tista' twassal sabiex il-ħaddiema ma jkunux jafu bid-drittijiet tagħhom stess jew ma jifhmuhomx. Inugwaljanzi kbar iżżejjed jistgħu jitfgħu l-kumpanija lura (kunflitti, burokrazija, kwalità tax-xogħol) u r-rispett tad-dispożizzjonijiet legali jista' jwassal għal talbiet eċċessivi u iktar abbuż. Il-parteċipanti kkunsidraw l-liberalizzazzjoni tas-servizzi biss bħala opportunità sabiex jinqerdu ċerti ostakoli għat-tfittxija ta' personal ikkwalifikat.

4.7 M'huwiex faċli li wieħed jagħmel sommarju tat-tweġibiet rigward l-eżempji prattiċi, għax huma d-dettalji tagħhom li jikkontribwixxu għal fehim aħjar. Għalhekk, hawn ser ninkludu biss xi eżempji prattiċi li jxerrdu d-dawl fuq problemi li għadhom ma ssemmewx f'dan id-dokument. Issemmew regoli u proċeduri ambigwi fil-qasam ta' l-inċidenti tax-xogħol, problemi fl-ippustjar ġewwa l-istess kumpanija, il-bidla tal-kuntratti tax-xogħol, l-applikazzjoni tal-ftehim kollettiv ta' pajjiż ieħor u l-mod kif jiġu ttrattati l-immigranti ekonomiċi.

5. **L-interessi tal-konsumatur fis-suq intern għas-servizzi**

5.1 Is-suq intern għas-servizzi għandu jibbenefika lill-konsumaturi wkoll. Din hija kwistjoni ta' disponibbiltà (prezz, aċċess, provvediment), kwalità, trasparenza (informazzjoni, kunfidenza) u ċertezza legali (responsabbiltà, ħarsien tal-konsumatur). Dawn l-aspetti qegħdin jiġu implimentati sewwa? Ser jiġu promossi permezz ta' l-implimentazzjoni tas-suq intern għas-servizzi jew għad hemm problemi f'dan il-qasam f'għajnejn il-konsumatur? It-tielet punt fokali tal-kwestjonarju għandu jxerred id-dawl fuq dawn l-esperjenzi prattiċi fl-ambitu tal-provvediment transkonfinali tas-servizzi min-naħa tal-konsumatur.

5.2 L-evalwazzjoni tad-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi min-naħa tal-konsumaturi m'hijiex ċara. Fis-seduta tal-KESE ta' April 2006 saret il-kritika li l-ħarsien tal-konsumatur kien ġie ttraskurat b'mod gravi. Madankollu, saru wkoll evalwazzjonijiet pożittivi, li enfasizzaw it-titjib ta' l-offerta. B'mod ġenerali, il-kwistjonijiet marbutin mal-ħarsien tal-konsumatur ma jingħatawx biżżejjed importanza. Wisq probabbli jirċievu iktar attenzjoni meta l-impatt tad-direttiva fuq il-livell nazzjonali jiġi kkunsidrat fid-diversi Stati Membri. Il-kunfidenza tal-konsumatur hija importanti ħafna għas-suċċess tas-suq intern għas-servizzi ta' l-UE.

5.3 Il-parteċipanti ġew mitluba li jagħtu ordni ta' prijorità lill-kriterji msemmija f'punt 5.1 (disponibbiltà, kwalità, trasparenza u ċertezza legali): darba skond il-fehma tagħhom u darba skond kemm dawn il-kriterji huma promossi permezz tad-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi. Filwaqt li l-parteċipanti taw prijorità għolja lill-kwalità u liċ-ċertezza legali mill-perspettiva personali tagħhom (l-ewwel u t-tieni pożizzjoni), l-evalwazzjoni tad-direttiva dwar is-servizzi ta' l-UE turi li l-impressjoni ġenerali hija li l-prijorità qiegħda tingħata lid-disponibbiltà u li ċ-ċertezza legali qiegħda tingħata l-inqas attenzjoni. 23 % biss huma sodisfatti bl-istat attwali ta' l-implimentazzjoni ta' dawn il-kriterji, mentri 77 % jqisu li hemm bżonn ta' titjib f'dan ir-rigward.

5.4 Minkejja l-fatt li d-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi ma tbiddel xejn fir-rigward tal-validità tal-miżuri għall-ħarsien tal-konsumatur fil-pajjiż ta' oriġini, id-dibattitu juri li hemm il-biża' li dawn kellhom xi nuqqasijiet. 52 % qalu li jibżgħu li hemm il-perikolu li l-leġislazzjoni għall-ħarsien tal-konsumatur ser tkun mhedda fil-ġejjieni fuq il-livell nazzjonali. L-iktar li ssemmiet hija d-deterjorazzjoni ta' l-infurzar tad-drittijiet, b'mod speċjali fejn jidħlu ilmenti u talbiet ta' kumpens. Dan jaqbel ma' tweġiba oħra, fejn 76 % tal-parteċipanti kkummentaw fuq problemi fir-rigward tar-responsabbiltà u l-implimentazzjoni amministrattiva. 51 % jibżgħu li l-livell ta' ħarsien tal-konsumatur ser jitbaxxa b'mod ġenerali. Jaraw riskju partikulari għall-istandards nazzjonali għoljin ('l fuq mill-minimu ta' l-UE). Hemm riskju wkoll għar-regoli amministrattivi fl-ambitu ta' l-eżerċitar tas-snajja' — bħall-ħarsien kontra l-vantaġġ inġust u l-bażi għat-talbiet ta' kumpens — li jolqtu lill-konsumaturi direttament għax fil-futur dawn għandhom jaqgħu taħt il-prinċipju tal-pajjiż ta' oriġini. Hemm il-biża' li għad jonqsu t-termini ta' garanzija u li titbaxxa l-kwalità tas-servizzi. Oħrajn jibżgħu li jintilef id-dritt għall-informazzjoni, bħall-informazzjoni dwar il-prodotti (bi ħsara għall-ambjent, ir-responsabbiltà u t-trasparenza ġenerali), l-ittikkettjar tal-prezzijiet, l-informazzjoni dwar il-fornitur (l-integrità, il-kwalifiki, il-garanziji u s-salvagwardji meħtieġa), it-termini ta' garanzija, ir-responsabbiltà, eċċ.

5.5 Mistoqsija oħra indirizzat l-ammont ta' informazzjoni mixtieq mill-konsumatur u essenzjali għalih fir-rigward ta' servizzi transkonfinali. Fl-iktar pożizzjoni għolja nsibu l-informazzjoni dwar il-garanziji legali, il-kumpens u d-dritt għall-ilment.

Warajhom jiġu l-identità/oriġini tal-fornitur, it-trasparenza tal-prezzijiet u l-informazzjoni preċiża dwar il-kwalità tas-servizz u s-sigurtà tal-prodott/garanzija. Jidher li hemm ċerta konfużjoni fir-rigward tad-dibattitu dwar il-prinċipju ta' oriġini għax ħafna nies talbu iktar informazzjoni dwar liema liġi tapplika u liema entità ta' kontroll jew ta' ilment għandha ġurisdizzjoni.

5.6 25 % tal-parteċipanti biss kellhom esperjenza mal-korpi konsultattivi ta' l-UE fir-rigward tal-ħarsien tal-konsumatur. L-impressjoni predominanti kienet pożittiva, anke jekk uħud semmew nuqqasijiet, per eżempju l-għajnuna transkonfinali għall-infurzar tad-drittijiet jew għat-tfittxija ta' imsieħba adattati fuq il-livell nazzjonali. Instemgħu wkoll ilħna kritiċi, li kkunsidraw il-proċeduri burokratiċi jew għaljin wisq u l-kooperazzjoni għall-ħarsien tal-konsumatur bħala dgħajfa wisq u mhux effettiva, speċjalment f'każijiet kumplessi. L-impressjoni ġenerali hija li l-informazzjoni dwar il-korpi konsultattivi ta' l-UE għall-konsumaturi m'hijiex qiegħda tixxerred sewwa.

5.7 Sabiex tittejjeb il-kwalità tas-servizzi, id-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi tirrakkomanda li jiġu applikati standards u ċertifikazzjoni volontarji. Skond 54 % tal-parteċipanti din hija proposta tajba ħafna. 46 % jiddubitaw mill-effikaċja tagħha. Dawk li huma favur l-istandards volontarji ta' kwalità jikkunsidrawhom bħala mezz effiċjenti li għandu jiġi ttestjat fuq is-suq u vvalidat mill-klijenti. Dawk li huma kritiċi jaqblu mija fil-mija li m'hemmx garanzija li dawn l-istandards jinżammu mingħajr kontroll min-naħa tal-gvern. Għaldaqstant jidher li hemm preferenza għal regolamenti leġislattivi ċari. Anke jekk il-kumpaniji onesti japplikaw l-istandards volontarji, dejjem ikun hemm kumpaniji bla etika li jinjorawhom. Iżda dan huwa preċiżament ta' importanza kbira għall-provvediment transkonfinali ta' servizzi.

5.8 Id-direttiva dwar is-servizzi tintroduċi wkoll sistema ta' sorveljanza konġunta ta' l-awtoritajiet fil-pajjiż ta' oriġini u l-pajjiż ta' destinazzjoni. Xtaqna nsiru nafu jekk dan jistimolax iktar kunfidenza min-naħa tal-konsumaturi. 82 % wieġbu Iva, 18 % jafdaw inqas. Jidher li hemm riżervi konsiderevoli dwar kif dan jista' jiġi implimentat fil-prattika.

5.9 Fl-aħħar, il-partċipanti ngħataw l-opportunità li jerġgħu jqajmu xi kwistjonijiet mhux solvuti fir-rigward tal-ħarsien futur tal-konsumatur fis-suq intern għas-servizzi. Għal darb'oħra, ġie espress it-tħassib dwar in-nuqqas ta' ċarezza u ċertezza legali fl-ambitu tal-ħarsien tal-konsumatur fir-rigward tal-garanzija, ir-responsabbiltà (per eżempju f'każ ta' insolvenza), talbiet marbutin mal-garanzija (nuqqas ta' armonizzazzjoni; kwistjonijiet tal-piż tal-prova) u l-infurzar ta' talbiet ta' kumpens (proċeduri twal jew ikkumplikati wisq, xewqa għal iktar armonizzazzjoni). Fit-tieni post nsibu l-garanzija ta' informazzjoni suffiċjenti fir-rigward tas-servizzi u tal-fornituri. Issemma n-nuqqas ta' standards ta' kwalità komuni u d-diffikultà li jiġu mqabbla l-ħiliet u l-kwalifiki. Il-miżuri għall-ħarsien tal-konsumatur mhux dejjem jiġu applikati sewwa u f'ċerti setturi huma nieqsa għal kollox (per eżempju fil-qasam tal-pensjonijiet privati u s-servizzi tas-saħħa). Il-kwistjonijiet soċjali reġgħu ssemmew ukoll (it-tbaxxija tas-salarju minimu, ix-xogħol illegali, il-migrazzjoni) u l-bżonn li jintilfu l-istandards ambjentali u ta' sigurtà. Għandu jiġi stabbilit livell minimu għas-servizzi pubbliċi li huma ġeneralment disponibbli u li jipprovdu parteċipazzjoni pubblika. Bżonn ta' oħra jinkludu d-distorsjoni tal-kompetizzjoni għall-fornituri lokali (per eżempju spejjeż soċjali differenti) u l-problemi kkawżati mid-diskrepanzi fil-valuta tal-pajjiżi.

6. **Ir-riżultati l-iktar importanti**

6.1 It-tweġibiet għall-kwestjonarju juru li hemm interess konsiderevoli sabiex jiġu indirizzati l-isfidi l-ġodda għas-swieq tax-xogħol, l-impjieg u l-ħarsien tal-konsumatur fis-suq intern għas-servizzi. Ġew enfasizzati bosta problemi potenzjali u fl-istess ħin bosta opportunitajiet għall-ġejjieni. It-tnejn li huma jisthoqqilhom iktar attenzjoni u għandhom jikkontribwixxu għall-implimentazzjoni attwali tad-direttiva ta' l-Unjoni Ewropa dwar is-servizzi.

6.2 Problema li għad trid tiġi solvuta hija dik ta' kif jista' jsir studju statistiku ta' l-ekonomija tas-servizzi transkonfinali. Deskrizzjoni realistika hija essenzjali sabiex tiġi ddeterminata d-dinamika li tista' tissawwar. Għalhekk, il-KESE jisħaq it-talba tiegħu għal servej bażiku uniku, li għandu l-potenzjal li jsolvi l-problema darba għal dejjem.

6.3 90 % tal-parteċipanti jemmnu li t-tagħrif dwar l-effetti potenzjali fuq l-impjieg ta' l-istrateġija l-ġdida għas-suq intern għas-servizzi huwa inadegwat. 60 % minnhom jipprevedu effetti pożittivi fuq l-impjieg. 44 % jaħsbu li ser ikun hemm telf ta' impjiegi. B'mod ġenerali, in-nies jistennew li ser ikun hemm "rilokazzjoni ta' l-impjiegi". Jista' jkun utli li jkun hemm approċċ skond is-settur u ddifferenzjat fis-sorveljanza futura tas-suq intern għas-servizzi mill-SMO, li jiffoka fuq setturi bħas-servizzi rrelatati ma' l-industrija, l-edukazzjoni, servizzi pubbliċi liberalizzati magħżula, is-servizzi personalizzati u l-artiġjanat. It-tweġibiet dwar min ser jikseb l-ikbar vantaġġi mit-tibdiliet fis-suq intern għas-servizzi huma informattivi ferm. F'dan ir-rigward huwa rrakkomandat li tingħata ħarsa iktar mill-qrib lill-kwistjoni ta' xogħol ikkwalifikat/mhux ikkwalifikat u l-opportunitajiet li għandhom ħaddiema bi flessibilità ġeografika kbira meta nxebbħuhom ma' ħaddiema b'mobilità iktar ristretta. L-ewwel każ huwa kwistjoni ta' proċess bejn l-Istati Membri kif ukoll ġewwa settur speċifiku. It-tieni każ huwa sfida għas-swieq tax-xogħol u s-sistemi ta' sigurtà soċjali.

6.4 Il-ġejjieni ta' l-SMEs huwa mistenni li jkun pożittiv, iżda l-impatt tad-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi m'huwiex mistenni li jkun sinifikanti. Madankollu, sfidi ġodda huma mistennija li għandhom jiġu milqugħa permezz ta' titjib fil-kwalità u l-kwalifiki tal-ħaddiema u innovazzjoni ikbar. Uħud jemmnu li l-pressjoni li tirriżulta mill-kompetizzjoni għandha tiġi indirizzata permezz ta' armonizzazzjoni tal-karatteristiċi l-ġodda tas-suq. Hemm il-bżonn li l-ispeċjalitajiet lokali u kulturali ser jibqgħu fuq l-ixkaffa, hekk kif il-kumpaniji l-kbar jiddominaw is-suq.

6.5 Il-maġġoranza tal-parteċipanti jistennew bidliet fil-kondizzjonijiet tax-xoghol u ta' l-impjieg fuq il-livell nazzjonali b'konsegwenza ta' l-iżvilupp tas-suq intern għas-servizzi (82 %). Din l-istennija m'hijiex marbuta ma' nuqqas ta' familjarità mad-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi, iżda pjuttost man-nuqqas ta' armonizzazzjoni u influwenzi ġodda fir-rigward tas-suq. Il-biċċa l-kbira tal-parteċipanti jistennew żieda fix-xogħol temporanju u flessibli minħabba l-iżvilupp tal-kondizzjonijiet tax-xogħol. Il-benefiċċji mistennija jinkludu titjib fl-opportunitajiet tax-xogħol, fit-tagħlim tal-lingwi u fit-taħriġ b'mod ġenerali.

6.6 Id-dispożizzjonijiet attwali fir-rigward ta' l-ippustjar jaqdu rwol importanti f'dan il-kuntest. L-implimentazzjoni inadegwata tar-regoli kienet ta' sikwit ippreżentata bħala probelma. Fid-dawl ta' l-isfidi l-ġodda, nofs il-parteċipanti jemmnu li l-kondizzjonijiet attwali m'humiex biżżejjed sabiex ikun iggarantit il-ħarsien soċjali. Analiżi ddettaljata fuq il-livell tal-kumpaniji turi dan b'mod ċar. Iktar ma tikber l-isfera mhux armonizzata, iktar jikber it-trattament mhux ugwali għall-istess xogħol. Minn banda dan ġie kkunsidrat ukoll bħala opportunità, jekk il-kuntatt mal-"prattika tajba" jkun ta' stimolu għat-titjib tal-kondizzjonijiet tax-xogħol fil-pajjiż ta' l-oriġini. B'mod ġenerali jidher li kondizzjonijiet tax-xogħol mhux ugwali jew dispożizzjonijiet legali differenti f'post tax-xogħol/kumpanija jirrappreżentaw sfida għall-kumpaniji. Dan m'huwiex il-lok fejn għandha tiġi diskussa d-direttiva dwar l-ippustjar tal-ħaddiema. L-importanti huwa li wieħed jinduna li b'dan il-mod l-inugwaljanza — u b'hekk il-konflitti — ser tikber. L-UE u l-leġislaturi nazzjonali għandhom rwol x'jaqdu f'dan l-ambitu, b'mod speċjali fl-implimentazzjoni futura tad-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi. Din hija sfida għad-dibattitu soċjali fl-UE.

6.7 Din iż-żieda fil-mobilità tal-ħaddiema fil-kuntest tas-servizzi transkonfinali u d-diffikultà ikbar li l-ħaddiema jkunu jafu x'inhuma d-drittijiet tagħhom ser joħolqu domanda ikbar għas-servizzi konsultattivi. Dawn is-servizzi għandhom jiġu implimentati kullimkien fl-UE. Ta' min isemmi x-xogħol siewi tal-Euro Info Centres u l-ħolqien tal-bażi tad-data dwar il-mistoqsijiet tal-ħaddiema, li l-KESE qiegħed josserva b'attenzjoni kbira.

6.8 L-evalwazzjoni tad-direttiva ta' l-UE min-naħa tal-konsumaturi m'hijiex ċara. Kien hemm min ikkritika d-direttiva u min ta opinjoni pożittiva. L-evalwazzjoni tal-kwestjonarju turi li l-kwalità u ċ-ċertezza legali ngħataw prijorità mill-parteċipanti, iżda li dawn iqisu li d-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi ma tindirizzahomx biżżejjed. 23 % tal-parteċipanti biss iddikkjaraw ruħhom sodisfatti bil-livell attwali tal-ħarsien tal-konsumatur.

6.9 It-tħassib fir-rigward taċ-ċertezza u l-implimentazzjoni legali kien ċentrali. Minkejja l-fatt li d-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi ma tmissx il-ħarsien tal-konsumatur fuq il-livell nazzjonali, 52 % tal-parteċipanti jibżgħu li d-dispożizzjonijiet nazzjonali jinsabu fil-perikolu li jinbidlu fil-ġejjieni. Huma mixtieqa regoli ċari dwar il-ħarsien u r-responsabbiltà u l-ġestjoni rapida tat-talbiet ta' kumpens. Jidher li d-dispożizzjonijiet attwali m'humiex sodisfaċenti. L-istandards għoljin fuq il-livell nazzjonali jitqiesu bħala esposti għal riskju minħabba l-kompetizzjoni futura. Importanti wkoll hija l-garanzija ta' informazzjoni suffiċjenti fir-rigward tas-servizzi u tal-fornituri. Issemma wkoll in-nuqqas ta' standards komuni ta' kwalità (l-opinjonijiet dwar iċ-ċertifikazzjoni kienu varji) u d-diffikultà li jitqabblu l-ħiliet u l-kwalifiki. Il-miżuri għall-ħarsien tal-konsumatur mhux dejjem jiġu applikati sewwa u f'ċerti setturi huma nieqsa għal kollox (per eżempju fil-qasam tal-pensjonijiet privati u s-servizzi tas-saħħa).

6.10 Ftit għandhom esperjenza ma' l-entitajiet konsultattivi għall-konsumaturi jew il-kooperazzjoni transkonfinali. L-approċċ attwali huwa approvat mill-maġġoranza tal-parteċipanti, iżda fl-istess ħin huwa meqjus dgħajjef. Il-miżuri attwali ma jgħinux għall-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni u m'humiex sodisfaċenti f'każijiet kumplessi.

6.11 L-aspirazzjonijiet għall-ħarsien tal-konsumatur fis-suq intern għas-servizzi għandhom jaqdu rwol ikbar. L-inċertezza evidenti fir-rigward tas-sitwazzjoni legali tas-servizzi transkonfinali għandha tiġi indirizzata permezz ta' strateġija għall-informazzjoni fuq il-livell nazzjonali kif ukoll fuq il-livell Ewropew. Ix-xewqa għal infomazzjoni iktar iddettaljata dwar is-servizzi u l-fornituri m'għandhiex tiġi ssottovalutata. Dan għandu jitqies ukoll fl-implimentazzjoni tad-direttiva ta' l-UE dwar is-servizzi.

6.12 L-Osservatorju tas-Suq Uniku (SMO) tal-KESE ser jikkoopera mill-qrib mas-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Affarijiet Soċjali b'ħarsa lejn l-effett tas-suq intern għas-servizzi fuq iż-żieda fil-kummerċ bejn l-Istati Membri fil-qasam tas-servizzi kif ukoll fuq l-impjieg u l-ħarsien tal-konsumatur. Il-konklużjonijiet ta' din l-opinjoni jissuġġerixxu li jkun siewi li tittieħed ħarsa iktar mill-qrib lejn is-setturi/friegħi individwali u li għal dan il-għan għandhom jintużaw ir-riżultati tal-kwestjonarju.

Brussel, it-30 ta' Mejju 2007

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS